# ГОЛОС

ТИЖНЕВИК

Львів 19 грудня 1937

Рік I. Ч. 49.

**Передплата:**
(в краю, ЧСР, Австрії й Румунії) місячно 60 гр., чвертьрічно зл. 1·60, піврічно зл. 3·—, річно зл. 5·50. В інших краях піврічна передплата 1 амер. долар, річно 2 амер. доляри, або їх рівновартість у валюті даної держави.

**Ціна 15 гр.**

Адреса: „ГОЛОС“ Львів, Сикстуська 43. а I. п.

## Український Народе!

**Велике Свято в Тебе. Ясна хвилина на тернистому шляху Твого життя — хвилина, що гордістю серце Твоє сповнює, віру в могутні Твої сили будить, сили кріпить і єднає, Твої надії соняшними проміннями сповиває.**

**Це ж Свято перемоги великого Духа — це ж 70-ліття життя і праці Твого найстаршого Товариства „Просвіта“.**

**Це ж великий всенародній Ювілей культурної праці — Ювілей довгої та важкої боротьби з безпросвітньою темрявою, що Твою національну і людську гідність вбивала, шлях поступу і знання ґранітними скелями перед Тобою загороджувала, Тебе — власника чорнозему, великих скарбів Твоєї прадідної землі — на наймита й жебрака зводила.**

**Це ж Ювілей творчої праці для Тебе, Народе, і з Тобою.**

**Сімдесять літ тому горстка молодих ідейних людей засновує „Просвіту“ — горстка, але міцна вірою у конечність і спасенність своєї праці, до глибин своєї душі пройнята високою ідеєю:**

ЧЕРЕЗ „ПРОСВІТУ“ ДО ВОСКРЕСЕННЯ!

**І ця ідея несеться поза мури Львова в наші містечка й села, підбиває собі серця усіх верств народу, захоплює золотоверхий Київ, лине високо понад кордони, з грудкою батьківської землі на чужину мандрує — за гори — океани.**

**В Українському Народі находить пошану і зрозуміння, бо тільки освіта й відповідне виховання, що веде аж до найвищого, найяснішого його ідеалу.**

**А за сімдесять літ горстка просвітніх робітників розростається в тисячі. Перші слабі кроки перемінюються в могутній, зорганізований похід продуманої, доцільної праці на всіх ділянках народнього життя.**

**З „Просвіти“ родяться наші економічно-господарські установи, рідне шкільництво, тіловиховні товариства — словом увесь наш національний дорібок.**

**І „Просвіта“, як Матір, у великій пошані серед своїх дітей і внуків, які свідомі того, що їхній розвиток і сила залежні й далі від тої великої виховної і культурно-освітньої праці, що її далі веде „Просвіта“.**

**І Ти, Український Народе, гордий на своє Товариство, а Товариство горде на Тебе. Ти гордий і вдячний „Просвіті“ за її велику 70-літню працю. Але цієї праці „Просвіта“ ще не скінчила, перед нею роля — стократ більша і важніша.**

І „ПРОСВІТІ“ СПОЧИТИ НЕ ВІЛЬНО.

**Її праця має стати ще глибша, ще ширша, ще міцніша, ще живіша. А з неї має вирости нове обновлене покоління — нова доля.**

**Та це залежить тільки від Тебе, Український Народе! Покажи у сімдесятьліття „Просвіти“ силу Свого Духа, докажи, що Ти не тільки створив „Просвіту“, але й любиш Її і Вона Тобі потрібна.**

**Дай доказ Своєї високої культури, національної свідомости, розуміння Своїх потреб і обовязків.**

**Скажи могутнє слово, що „Просвіта“ все на Тебе числити може, — що Вона зіниця Твого Ока, кров Твого Серця, душа Душі Твоєї.**

**Велично й гідно відсвяткуй це** ВЕЛИКЕ НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО.

**Нехай не буде в Тебе ні однієї людини, що в Ювілейному Році не стала б членом Товариства, що від серця не дала б ювилейного „Дару Просвіті“, дару княжого, гідного Великого Народу і великих потреб Товариства. Хоч Ти ніколи не жалів нічого для „Просвіти“, — так і тепер — у важкий для Тебе час — Ти певно не пожалієш нічого і даси змогу станути „Просвіті“ на тій висоті, на якій хочеш Її бачити.**

**„Просвіта“ — Твоя доля, історія Твого життя, Твоє ясне Майбутнє, Твоє Життя!**

ТИ ЖИВЕШ „ПРОСВІТОЮ“, А ВОНА ЖИВЕ ТОБОЮ!

**Нехай же ж „Просвіті“ з Її Ювілеєм прибудуть моральні й матеріяльні сили** НА ДОБРО Й ЩАСТЯ НАРОДУ!

ХВАЛА І ВДЯКА ВСЕВИШНЬОМУ! СЛАВА „ПРОСВІТІ“!

**У Львові, в перший ювілейний день „Просвіти“, 8. грудня 1937. р.**

ГОЛОВНИЙ ВИДІЛ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА“ У ЛЬВОВІ, ПРЕЗИДІЯ І ЧЛЕНИ ДІЛОВОГО ЮВИЛЕЙНОГО КОМІТЕТУ.

---

**Даємо живий, цікавий і багатий змістом часопис. „Голосу“ не заступить Вам ніяка газета. „Голос“ Ваш провідник й інформатор.**

**Його поширення, дальший розвиток і розбудова у Ваших руках. Докажіть же точним вплачуванням передплати й належностей за кольпортажу і приєднуванням все нових передплатників для „Голосу“ — що справа „Голосу“ — Ваша справа!**

## Генеральний наступ

Не треба хіба доказувати, що в польськім суспільно-політичнім життю панує сьогодні хаос. Безмежний хаос понять, проблем, ідей, а передовсім партій. Мальконтенти обраховують, що що-дня збагачується польське життя в одну партію і, що тих партій за якийсь час, якщоб в такому темпі „творчість“ політиків пішла дальше як іде досі, стало б незабаром більше як горожан. Але все це тільки „обрахунки“. Факт одначе є фактом, що партії заливають Польщу, що є санаційно: — націоналістичні, — демократичні, — соціялістичні групи і групки і що такі самі групи та групки є поза санацією і т. д. і т. д.

Але рівночасно не треба хіба, особливо українцям, розказувати, що якщо йде про польське суспільно-політичне життя на наших землях, то цього загально польського розбиття на безліч партій та груп і розсварення немає. Польське громадянство на наших землях все знаходило та знаходить спільну мову та гармонію. А товчком та причиною такої злагоди та мирної полагоди всіх їхніх ідейних та партійних порахунків були і є якраз українці. Так було перед війною, коли то польські соціялісти, демократи та консерватисти ішли згідно в усьому, де добачували над собою, чи може здавалося їм, що добачують, український меч Дамокля т. зв. українську небезпеку, — так є і сьогодні. І хоч часом партійні, чи ідейні пристрасті візьмуть верх над „грозою українства“, то це не діється довго.

Вистачить, щоб п. Ромер, чи Грабський, чи який інший Гертих пригадав, що українці всежтаки живуть, що український меч Дамокля і дальше висить, як висів, а вже вмовкають всі пристрасті і твориться „Секретаріят Порозумевавчи Польскіх Організацій Сполечних“, що під проводом знаних „спеців“, старих „спеців“ від українства Грабских та Гломбіньских вдаряє на сполох. І лунають голосним відгомоном слова, про українську небезпеку, про „курченє сє польскего стану посядання“, про те, як „українське суспільство знаменито зорганізоване й казочно здисципліноване“. Як то „в боротьбі за закріплення українського елементу на тих землях нема між українцями ніяких спорів, сварень і різниць поглядів“, як під „карою суворих репресій українці мусять купувати тільки в кооперативах“, як „кожний греко-кат. священик підписує окрему декларацію й обов'язується обороняти й піддержувати українське живло“ (гл. розпорядок еп. Хомишина! — М. С.), як то „полякам бракує (на наших землях) біля тисячі костелів“ (реферат полк. Томашевського в Варшаві), як українцям добре поводиться, а полякам зле, як врешті українці „докладають всіх зусиль, щоб Львів, з якого вийшов фатальний для них (українців — Т. С.) відпір, так змінив своє обличчя, щоб у будуччині свойого чину (оборони — м. с.) вже не міг повторити“ (Воля і чин ч. 2. ц. р.) і т. д.

Під прапорами СППОС в якнайкращій гармонії з'єдналися найзавзятіші санатори всякої масти, ендеки та демократи. На сполох вдарили всі без різниці львівські польські газети і санаційний „Дзєннік Львовскі“ і ендецьке „Слово Народове“, і жидівсько-демократичний „Вєк Нови“ і леґіонова „Воля і чин“. На теми української небезпеки і польського „курченя“ посипалось безліч докладів так у Львові, як і в Варшаві (мабуть на те, щоб узгіднити відповідно варшавську опінію з львівською), як і по галицьких та волинських містах. Про ці самі речі появилася безліч статтей, статтейок та заміток в польських львівських газетах а то й варшавських, що й собі зачали співати львівську пісеньку.

За словами пішли чини. Самооподаткувалися майже всі поляки на „сфінансування акції веденої порозумівавчим комітетом“, (Глос Польскі — Тернопіль), пішли домагання до уряду в справі матеріяльної помочі з боку уряду для польської кооперації і дрібної власности. Посилилася праця Т. Ш. Л., будова костелів, домів людових, кулок рольнічих і розпочалася наново колонізація. Йдуть змагання захопити гуцулів і лемків, дрібних підкарпатських шляхтичів і т. д. Одним словом польська мобілізація так словна як і чинна в повному розгоні. Ціла ця акція має одну ясну ціль: запевнити польщині чисельну, духову і матеріяльну перевагу на наших землях.

Водночас одначе у тій не новій мобілізації всього без винятку польського елементу та його акції в рямах СППОС є й щось нове. Мабуть тому, що цей „Секретаріят Порозумєвавчи“ повстав з ініціятиви військових кол, в словах організаторів та пропагаторів польської єдности немає вже фразеології та шумних слів про братерство, про любов, про „нашу і вашу вольносьць“, про рівність, справедливість, про толеранцію і тим подібні медово-солодкі слова, що з життям, з дійсністю не мали і не мають нічого спільного. На їхнє місце прийшли прості, вояцькі, отверті слова: **„Ведемо в Сх. Галичині тверду й тяжку боротьбу“** каже

полк. Томашевскі. А „Воля і Чин“ в 2 ч. ц р. пише: „тут в щоденних часто невловимих фактах формується історія завтрішнього дня. — Тут рік тому, сьогодні і в найближчих роках, в кожній проминаючій годині пишеться вирок!“ Завжди і щоденно треба здобувати цю землю для будучих поколінь, щоб не змела їх з неї перша живлова завірюха. Мати право до цієї землі значить бути ліпшим, морально і матеріяльно сильнішим, рухливішим, здатним до вищої посвяти, більше карним, краще з'організованим, провідником не на підставі охоронних законів, але з наказу життя. Ніхто з нас не є тут здемобілізованим жовніром, кожний є в чинній службі. Нікому не вільно податися в домашні пеленки і в асуспільній поставі шукати втечі перед зусиллям, бо це означає дезерцію. Нікому не вільно бути пасивним консументом — кожний тут мусить творити і співділати в громадженні вартостей“.

Судити нас будуть майбутні покоління благословляючи, або проклинаючи. Благословлячи за сторожкість, за далекозорість, за велику працю над будовою „кресових“ бастіонів, або проклинаючи за безповоротні змарнування років миру і самогубну розтрату овочів вояцької крови“.

Якщо тверезо і без омани вчуємося в ситуацію та її накази, безчинні ночі видадуться нам за довгі а жаркі дні за короткі супроти величі завдань і занедбань“.

Такі слова вказують, що й українцям треба зайняти інакшу — активну поставу супроти подій і фактів.

Крик, плач і нарікання про кривду і т. п. жалі сьогодні ні до чого!

**Мирослав Стиранка.**

**УКРАЇНСЬКЕ АКАДЕМІЧНЕ Т-ВО „СІЧ“ У ВІДНІ.**

До Хвальної Редакції журналу „Голос“ у Львові.

Високоповажаний Пане Редакторе, оцим прохаємо Вас помістити ласкаво в одному з найближчих чисел Вашого цінного журналу осьтаку заяву:

Українське Студентство у Відні, згуртоване в Товаристві „Січ“, зібравшись дня 28. XI. ц. р. на Загальних Зборах:

1. Тавруе з обуренням ганебний напад людей з табору Ф. Н. Є. на особу поета, письменника і редактора, Пана Богдана Кравцева, добачуючи в цьому нападі важку обиду одного з передових провідників української молоді під теперішню хвилю.

2. Висловлює Пану Б. Кравцеву гаряче признання за мужність, з якою він обороняє свої переконання і протестує з усією рішучістю проти такого ганебного способу боротьби з політичними противниками, якого вжили в цім випадку відповідальні чинники з табору ФНЄ.

У Відні, дня 28. XI. 1937.

За Виділ:

Яр. Явний, голова — Ю. Залізняк, секретар

Д-р Остап Грицай, почесний член і пресовий референт.

печатка.

До Хвальної Редакції „Голос“ у Львові.

Старшина Кружка „Рідної Школи“ в Горбкові, просить ласкаво помістити у Вашому часописі слідуючу заяву:

Старшина Кр. „Р. Ш.“ з приводу дикунського нападу на п. Ред. „Голосу“ й „Напередодні“ із сторони „Ф. Н. Є.“ осуджує цей варварський, некультурний вчинок, як негідний правдивих українців. Рівночасно Старшина засилає п. Редакторові щирий національний привіт.

Горбків, 5. XI. 1937.

Старшина Кр. „Р. Ш.“

Хома Іван, голова — Вавринчук Матвій, секретар.

**З життя і преси**

# На манівцях

У нашому національному житті є ще богато замкнених світів, замкнених сліпих вулиць званих геттами. Одне з таких гетт творить група українок згуртованих сьогодні при журналі „Жінка“. Ставши раз на становищі, що тільки й виключно вона гідна бути репрезентанткою й виразницею світогляду й ідеології (!) **всього** українського жіноцтва — група ця, хоч як побоює нетерпимість у інших, постійно сама є страшенно нетерпимою до всіх, хто посміє сумніватися в єдиноправильність і єдиноспасаємість її „ідеології“.

Якаж ця „ідеологія українського зорганізованого жіноцтва“?

О, вона дуже виразна — боротися за права для **жінок**. Завжди і всюди підчеркати **свій** (жіночий) підхід до справи. Завжди і всюди визнавати головними кличі фемінізму, ними жити і — Боже борони не датися нікому вивести з вузкого заулка для цієї групи й досі не пережитих ще й не перестарілих понять про життя, права й обов'язки жінки.

Коли на цьогорічних заг. зборах Союзу Українок деякі делегатки виступили проти одностороннього трактування життя, непотрібного у нашій сучасності фемінізму, їх окричали фанатичками й шовіністками (для групи з-під стягу „Жінки“ це жахливі образи!). А зараз перше після заг. зборів число „Жінки“ (21—22) закинуло опозиції „жалігідно низький інтелектуальний рівень“ ну, й що вона ділала підо ...впливом „Голосу“.

**Геть із націоналізмом!**

Одну добру сторону має „ідеологічна“ група „Жінки“. Саме, що виразно і явно проявляє вона свою нехіть до націоналізму. Стократ гірше було б одгадувати тільки цю ненависть поміж рядками статтей, слів і діл „зорганізованого жіноцтва“. Сто раз гірше, коли хтось твердить про своє закохання в націоналізмі, а в суті речі ця ідеологія до грунту чужа йому. Тому куди більше етичною є явна ворожа постава до націоналізму приклонниць п. Рудницької від численних запевнювань про вірність націоналістичній ідеології деяких **молодих** ще жінок, колись членок Секції Студенток тепер виділових Союзу Українок. Все бо краще мати до діла з явним противником.

Гірше зате, чи радше зовсім зле з одвагою цієї групи, коли вона твердить, що **загал** українського жіноцтва хоче й визнає своєю „ідеологію“ вузького загумінкового фемінізму й нетерпимости до націоналізму. Дуже зле з групою „Жінки“, коли вона в питомій тільки заулкіцям зарозумілості покликується на дане їй Вищою Силою післанництво бути духовою матірю цілого українського народу (гл. „Жінка“ ч. 21—22). Ундівські „батьки народу“ бодай на Вищу Силу не покликуються... Але мусить же чимось одрізнитися група й на далі (на злість опозиції!) єдиноправильним признаного журналу.

**Бо так!**

Цікаве питання: Чому такий чужий зорганізованому жіноцтву“ націоналізм?

Тому, бо визнає тоталізм, „стоїть“ в одному числі „Жінки“. Бо все в ньому підпорядковане державі й нації. Навіть особисте життя й виховання. Бо — до речі вже — фашизм, гітлеризм, чи загалом націоналізм „носієм нових ідей, творчим, єдино рішальним чинником у громадянстві й державі визнає лише мущину“ (!)... Вартість жінки міряє ця доктрина тільки скількістю дітей приведених нею на світ, материнські завдання зводить до біологічних функцій („Жінка“ ч. 21—22).

Отже націоналізм приносить жінці тільки й одиноко нове поневолення — твердить „Жінка“. І не добачає, що теж саме грозить у націоналістичній державі й чоловікам. Адже ж і їм зчаста відбирає змогу свобідного особистого життя ідея, яка безжалісно проголошує „усе для нації, нічого поза нею“. Одначе якось там живуть таки у тій зненавидженій нашими феміністками Італії, чи Німеччині. Про радісні, розсміяні личка дітей і родинні недільні прогулки німців якось не відважується перечити дуже й неприязно до гітлерівців настроєна полька А. Ковальська („Сигнали“ ч. 36). Ну й сама ж таки „Жінка“, коли треба їй прикладу на підчеркнення національної солідарности покликується на Німеччину. Хоч до глибини душі чужа їй її течія, що саме й доводить до найсильнішого скріплення почувань національної спільноти...

А в тім, чи не цікавіше всіх інших питання: яка ж саме ідеологія (ні, ідеологія є у них: політична доктрина), є гідна „духових матерей“ українського народу? У статтях „Жінки“ якось не знаходимо відповіді на це питання. Правда, трудно на це відповісти сьогодні, коли з дня на день зростає в кожному краю націоналістична течія.

Вертаючися до нашої сучасности: де й коли замітила „Жінка“, що націоналізм грозить поневоленням українському жіноцтву. Адже ж у тому самому числі, де так гидиться націоналізм, стверджує сама ж „Жінка“, що саме в націоналістичних рядах записались найкраще жіночі характери. І ставить вимогу, щоб саме в націоналістичних рядах проявилися жіночі інтелекти. Отже хіба не зовсім зле ще з жіноцтвом, що визнає своєю ідеологію націоналізму?

Зрештою хочби й бачили цю небезпеку (в будущому) своїми пророчими очима духові матері з-під знаку „Жінки“. Так, чи не є їхнім обов'язком саме не допустити до нижчого від чоловіків трактування жіноцтва? Встрявати, чинно ділати й проявлятися у кожній ділянці життя. Замісць викликувати вічне зо свого заулка — націоналізм не для нас, бо — ...не для нас.

**Важливіші справи**

Але, як можна вимагати від „понадпартійної“ організації застанови над політичним „я“ своїх членів? Адже ж є куди важливіші справи. Всесвітній Союз Українок, що вправді й по думці самої „Жінки“ може залишитися й на далі тільки ідеєю (хоч має вже свій провід). То справа примусової передплати одинокого й єдино-правильного журналу. То якийсь конгрес за грянецею, що на ньому треба гідно запрезентувати цілу українську Націю (не саме тільки українське жіноцтво — не думайте!). То знову потрібно майже половину заг. зборів „С. У.“ присвятити вмовлюванню в представника „Сіл. Господаря“, що таки домашнє господарство є цілковито відрубне від пільного.

А що десь у якійсь філії провід, або члени радикально по-лівому настроєні, що в ряди вчительок у дитячих садках, якими й Союз Українок опікується, дістаються зовсім негідні цього відповідального завдання одиниці — так, що ж це все обходить групу „Жінки“, яка й становить сучасний провід С. Українок? На посвяченню домівки дівчат домової прислуги делегатка голова Союзу Українок після підчеркнення ваги організації „Будучність“ заявила — можете зголоситися до нас у справі співпраці. Кількнадцять літ існує й пошукує працівничок Т-во слуг „Будучність“ і якось досі нічого про те не знала організація, що в своєму статуті найголовнішою ставить працю над „сестрами“. Дивно! І теж дивно та чудно, як не замічає й не протидіає група самозванчих „духових матерей народу“ денаціоналізації отих сестер. І це не тільки селянок та міщанок. У рядах шляхоцької й урядничої верстви не менше сильно діє приманчива слабшим одиницям ідея винародовлення в ім'я особистих користей. Навіть між членами С. Українок знайдуться готові йти замісь за чужинців і виховувати яничар.

**Висновки**

Висновки такі, що ніколи не діб'ються — так бажаної рівноправности — жінки, які свідомо обмежують своє життя до нікому не потрібних і шкідливих у нашій сучасности кличів фемінізму. Нам сьогодні, зовсім не потрібно таких виключних, заскорузлих феміністок. Нам треба сьогодні **українок**, жінок, що кожньої хвилі готові стати поруч, чи замісць чоловіків на кожній, хочби й найбільше небезпечній пост, що не втікають від життя в глухий заулок неспівмірних з єдиним, що на потребу справ, а власне потраплять гідно стрічати й опановувати те життя.

**З. К.**

## ГПУ АРЕШТУЄ ІТАЛІЙЦІВ

За донесенням закордонної преси розпочало ГПУ масову нагінку й арештування серед перебуваючих в СССР італійських громадян і лівих італійських емігрантів. Найбільше виарештували італійців на Україні: в самій Одесі понад 80 осіб.

Недавно група італійців, виселених з СССР, покинула кордони переходячи до Румунії.

## ЛІКВІДУЮТЬ НІМЕЦЬКІ КОНСУЛЯТИ НА С. У. З.

Як повідомляє большевицька преса, німецький уряд порішив розвязати два свої консуляти: в Харкові й Одесі. Таким робом остане тепер в Україні лише один німецький консулят — в Києві. — Недавно тому зліквідували ніппонський консулят в Одесі. Большевики хочуть теж ліквідувати італійські консуляти на СУЗ.

# Бретань в минулому і сьогодні

Понад чотириста років тому, 7. серпня 1532. у місті Ванн підписано трактат, на основі якого Бретань прилучилася до Франції. Дня 7. серпня 1932., на світанку, мешканців міста Ванн збудив голосний вибух: пам'ятник прилучення Бретані до Франції вилетів у повітря. На пам'ятнику, що його поставили соціялісти-радикали, жіноча постать, що мала представляти Бретань, принижено клячала перед постатю Франції, що сиділа на троні. В одній брошурі про бретонський націоналізм, що вийшла недавно в Ренні наведені історичні цілком незаперечні дані про те, що в той час, як сучасну Францію створили римляни та франки, Бретань заселили кельти, що знову прийшли до цієї країни з британських островів в добі між 4-тим та 9-тим століттям по Христі. Ці іміґранти створили в Бретані маленьку націю, цілком неподібну до давніх франків та сьогоднішніх французів.

Навіть французькі географи підтверджують це: проф. Де Матонн пише: „Історична територія Бретані створює безперечну географічну єдність“. Проф. Ганото уважає, що Бретань є справжня нація з природніми кордонами.

Частина населення країни зберегла ще й досі свою кельтійську мову, частина говорить по французьки, але не вважаючи на це бретонці лишилися кельтами, в той час, коли французи перестали ними бути.

Протягом довгих століть бретонці під проводом своїх королів в жорстоких війнах боронили своєї незалежности від франків-французів та англійців, аж нарешті в р. 1488. бретонське військо знищив у кривавій битві під Сент-Обеном французький король Карло VIII. П'ять років тому студенти з Ренну вирізали напис на скалі, що панує над місцем, де колись відбулася ця битва; цей напис говорить, що: „Шість тисяч бретонців вмерли тут в обороні самостійности Бретані. Не забувайте про це!“.

Але й по прилученні до Франції бретонці зберегли свою войовничість і аспірації до незалежности. У XVIII. столітті за Людвика XIV. було велике повстання бретонців проти французького панування. За Людвика XV. у Бретані повстала незалежницька партія бретонських братів, яка уважала недійсним акт прилучення з року 1532. і зверталася за допомогою до Еспанії. Підчас одної англо-французької війни в р. 1758. трапився в одній місцевості дивний інцидент. Кілька бретонських загонів машерували проти англійського полку, що складався з уельських верховинців, які співали свою народню пісню. Бретонці, надійшовши ближче — остовпіли з дива, — уельсці співали їхню бретонську пісню. Бретонці підхопили цю пісню, а коли їх старшини дали обом загонам наказ стріляти, то нащадкам стародавніх кельтів випала зброя з рук і замісць битися вони побраталися на полі битви. Ця сама пісня стала бойовою піснею сучасних бретонських націоналістів.

Усім відома та довголітня кривава боротьба, яку протягом довгих років провадили бретонці проти французької революції наприкінці XVIII. століття і проти Наполеона на початку XIX. ст.

XIX. століття в Бретані було віком спокійних етнографічних студій і мирного культурного автономізму. Перед світовою війною хіба що будова пам'ятника національної ганьби, як його всі бретонці називали і про знищення якого в 1932. р. ми вже згадували на початку, викликала загальне обурення і протести бретонців.

По світовій війні бретонський рух нарешті стає більш чинним і радикальним. У 1920. році французький уряд виробив проект поділу Бретані на дві окремі области, до яких мали бути прилучені й чисто французькі місцевости для того, щоб легше було „перетравлювати“ бретонців. Тоді один бретонський часопис організував народне голосування, при якому зібрав триста тисяч голосів протесту проти всякої спроби порушити цілість бретонської землі. А одночасно з цим у Ренн з'їхався велелюдний конґрес, що проголосив нетикальність історичних меж Бретані. Це вперше Бретань висловила свою волю — по столітній мовчанці.

У 1925. році французький радикально-соціялістичний міністер де Монз заявив, що для язикової єдности Франції конче треба, щоби бретонська мова зникла. Це сталося підчас відкриття бретонського павілону на виставі плястичних мистецтв, і присутні при цьому бретонці висвистали французького міністра, який мусів відійти під згуки націоналістичного бретонського гимну **Сао-Брез-ізель.** Нарешті 7. серпня 1932. р. невідомі досі бретонці висадили в повітря пам'ятник, що протягом 21. року насміхався з них в центрі столиці їх краю. Так само, як поява цього пам'ятника послужила притокою до перших націоналістичних демонстрацій, так і його знищення надало рухові більшої енерґії. З цього погляду слід визнати, що реннський вибух знаменує переходовий момент в розвитку подій в Бретані.

В добі середньовіччя Бретань була одною з найкраще впорядкованих держав. Бретонські князі часто мали непорозуміння з вельможами, але жили в згоді з народом. Парлямент мав великі права й підтримував князів підчас війн з Англією й Францією. Рибальство, торгівля, промисл — процвітали; багатіли і міста і села, як стверджують історики Габорі і Даніо, приналежні, доречі, до протилежних таборів: перший з них — бретонський націоналіст, другий — французький централіст.

Бретань така багата країна своєю природою, головно — рибним багатством, а населення таке сміливе й працьовите, що в цьому спокусливому описі добробуту старовинної Бретані нема нічого неймовірного.

Кріпацтво зникло в Бретані дуже рано. Селяни були вільні. Мали право судитися навіть з магнатами. Один сучасний бретонський публіцист, Дюамель, автор знаної книги „Бретонське питання в його европейськім кадрі“ пише, що будь Бретань в такім самім стані, як Норвеґія чи Бельгія, то по-перше, це була б держава, яка нараховувала б яких 10—12 мільйонів мешканців, а по-друге — бретонський прапор гордо повівав би на всіх морях та океанах.

Бретонські народні пісні й леґенди дуже багаті і старі. Література мистецька натомісць значно більша і новіша, що тим дивніше, бо друга кельтська мова — ґаельська мова Ірляндії — є одною з найстарших сучасних літератур в Европі — має багато пам'яток з V—VI. століття. Перші бретонські писані пам'ятки ледві сягають до XV. століття.

Характер культури Бретані незвичайно старосвітський. Під численними християнськими пам'ятками можна легко розпізнати старовинну поганську кельтську культуру.

Бретонське рибальство, як пише Пляніоль у паризькім журналі „Ревю Юніверсель“ тяжко покривджене французькою економічною політикою. Десятки тисяч молодих бретонців та бретонок, які не можуть знайти праці в своїй збідній країні примушені їти до паризьких льохів і вулиць. Бретонці кажуть, що всім вільно уживати в школі свою мову — і арабам і неграм — тільки бретонцям цього не вільно. Вони мають вчитися по французьки, а за кожне бретонське слово бретонська дитина дістане щодня кару від учителя-француза.

У 1909. році бретонці ставили домагання завести в шкільництві навчання в бретонській мові, але французький міністер освіти відповів, що це тільки викличе сепаратизм. Але тепер по війні маючи перед очима відродження багатьох давніше зневажених або навіть забутих мов, як ірляндська, фляманська, українська, бретонці не хочуть кидати зброї. Хай французький уряд забороняє чи не допускає у школах їх мови, — бретонці організують всюди, і в Бретані, і в Парижі, чисельні вечірні курси, на які вчащають студенти, робітники, урядовці.

Певно, що ніхто не може сказати наперед, яка доля судилася бретонському рухові й пробудженню національної свідомости. Але не слід ним погорджувати, чи з нього насміхатися — пише Пляніоль. З чого тільки не насміхався „здоровий розум“, перед скількома рухами, які на початках здавалися слабими і навіть смішними, тепер усі вгинають коліна. **н.**

# Із Зеленої України

Драматичний Кружок Української Національної Кольонії поставив 21. листопада ц. р. на сцені грек.-кат. ліцею св. Николая (за ласкавою згодою архимандрита Фабіяна) українську оперу „Запорожець за Дунаєм“.

Оперу відвідали: американський консул Наролль з дружиною, американський віцеконсуль Соу, англійський консул Денінґ з дружиною, представники ніппонського, німецького консулятів, а також багато чужинців.

### АНТИКОМУНІСТИЧНИЙ ВИСТУП УНКОЛОНІЇ

Дня 7. XI. ц. р. УНК в свойому Національному Домі в Харбіні влаштувала антикомуністичний виступ. В докладах одноголосно підчеркувано розклад московської еміґрації і нездібність її на боротьбу з большевизмом, що потверджують несчисленні факти. Промовці кликали присутніх до дальшої активної і безкомпромісової боротьби з Москвою і большевизмом.

## КОРОТКО:

### АМЕРИКА

— Як подає французька преса, поміж Німеччиною і ПАСШтатами йдуть переговори у справі господарсько-торговельних взаємин цих держав. Підписання відповідного договору поміж Берліном і Вашінґтоном має відбутися вже в найближчому часі.

### АНГЛІЯ

— Націон. Інст. Індустр. Психології запропонував міністерству освіти — перемалювати всі шкільні таблиці на біло і писати на них... чорною крейдою. Н. І. І. Пс. твердить, що відчитувати чорні букви із білої таблиці багато легше, як навпаки. А при цьому ученики, відриваючи зір від білих сторінок зшитків і спрямовуючи його на чорну таблицю, псують собі очі.

### БРАЗИЛІЯ

— Президент Варґас, творець фашистівської Бразилії, розв'язав усі політичні партії в державі.

### ГОЛЯНДІЯ

— У відповідь на постанову амстердамського соціялістичного Професійного Інтернаціоналу співпрацювати із Московським Профінтерном, провід нідерляндської соціял-демократичної партії заявив, що цього договору не признає і під ніякою умовиною не погодиться на співпрацю із III. Інтернаціоналом.

### ЄГИПЕТ

— До Каїро приїхав найближчий співробітник Ґеббельса — Шварц фон Берк. Як відомо Італія і Ніемччина з незвичайним зацікавленням слідятть за розвитком всеарабського національного відродження та геройською боротьбою араб. націоналістів проти Англії і Франції.

### ЕСПАНІЯ

— Червоний барселонський **уряд** заборонив святкувати Різдво Христове, бо це свято має „реакційний і буржуазний характер“.

— На залізничому шляху Валенсія — Барселона наступив зудар двох поїздів. У катастрові згинуло 12 осіб, а 60 було ранених.

— Портуґалія, у порозумінні з ген. Франко, визначила міністра торговлі др. Тевтоніо Перейра надзвичайним уповноваженим при національному уряді в Саляманці. Сподіються, що ген. Франко вишле такого ж міністра до Лізбони.

### ДАНЦІҐ

— Сенат подарував кару політичним проступникам, м. ін. 15-ом комуністам, засудженим на довголітню в'язницю. Звільняючи цих останніх, в'язничний дир. Ґрецнер підчеркнув, що в цей спосіб дається їм змогу відшукати правильний зв'язок із своїм народом та для нього добре працювати.

### ІТАЛІЯ

— Біля міста Бріндізі впав до моря 4-моторовий англійський водно-літак, що летів із Індій до Лондону. Вбиті 2 особи, ранених 11. Поміж раненими є б. міністр летунства — Джон Сельмонд.

— „Іль Режіме Фашіста“ підносить, що в колоніяльних італійських посілостях є велика недостача жінок. І так напр. ув Асмарі (Ерітрея) на 1 жінку припадає аж... 10-ох мужчин. — Часопис стверджує конечність збільшити приплив італійських робітників (обох полів) до колоній, передусім до Абісинії: „На цій землі мусить вирости новий нарід“, — який забезпечить тривалу приналежність цих земель до Римської Імперії“.

### КИТАЙ

— Ніппонські війська здобули столицю Китаю — Нанкін.

### НІМЕЧЧИНА

— Расово-Політичний Уряд Націонал-Соціялістичної Партії працює тепер над питанням наукового поділу людей на три загальні роди: 1. суспільний, 2. асуспільний, 3. антисуспільний. До катеґорії „асуспільних“ будуть зараховані: лінюхи, жебраки, волоцюги, пияки, повії, злодії, брехуни і т. п. До „антисуспільних“ — кримінальні проступники.

### ПОЛЬЩА

— У Варшаві відбувся XII З'їзд Союзу Колоністів (головно із західно-українських земель). Цей Союз об'єднує біля 17 тисяч родин осадників — цивільних і військових.

### СССР.

— Як подає „Дейлі Телеграф“, в Москві арештовано шефа советського летунства — ген. Алксніса. Він то, свого часу, як заступник народнього комісаря оборони, чинно причинився до арештування і розстрілу марш. Тугачевського. А тепер і сам піде туди, де „козам роги виправляють“...

— Є вістки, що арештовано Межлаука, народн. комісаря тяжкої промисловости, і (малороса) Криленка, б. генерального прокурора СССР і донедавнього предсідника держ. комісії плянування (Госплян'у).

### ШВАЙЦАРІЯ

— Національна Рада рішила признати — побіч німецької, французької та італійської, — ще й рето-романську мову за національну мову Швайцарії. Тією мовою говорить 45 тисяч осіб, а вumворилася вона на болгарсько-латинській основі. Ці „рето-романці“ замешкують простір від просмику Св. Ґоттард'а аж до Адрії (кантон Ґраубинден). — Ретороманська мова є дуже милозвучна і нагадує італійську.

### ШВЕЦІЯ

— Король Ґустав V обходив 30-ліття свого панування.

### ЧСР.

— На пленарному засіданні празького парляменту промовляв, м. ін., посол із Словацької Народньої Партії — Сідор. Він виступив гостро проти гноблення словаків — чехами, і при цьому назвав чеський режим — поліційним. — Внаслідок цієї промови Сідора дійшло в парляменті до бурхливих авантюр.

### ТУРЕЧЧИНА

— Паризькі часописи принесли вістку, що Туреччина виповідає Сирії пакт приязні та ненападу, заключений ще в 1926. р. Це загострення взаємовідносин поміж Туреччиною і Сирією (а тимсамим і Францією, що є її протекторкою) є узв'язку із справою санджаку (провінції) Александретти, що то до неї (під цю пору автономної) має далекойдучі претенсії саме Туреччина.

### ФРАНЦІЯ

— У північній Франції 200 тисяч робітників у текстильному промислі — зажадало 11 процентової підвижки платень, погрожуючи на випадок неуззглядження цього домагання штрайком з днем 1. січня 1938. р. — Недобре діється в „людовофронтівській“ Франції!...

— В гробівцях єгипетських фараонів знайдено зерна збіжжя зперед 7-ох тисяч літ. Це збіжжя хоче тепер засіяти франц. письменник Й. де Пескіду.

### ЮГОСЛАВІЯ

— Південну Сербію навістила велика повінь. Багато сіл залиті водою.

— Премієр Стоядінович їздив у відвідини до Риму. Італійська преса підкреслює з цього приводу добрий стан взаємин поміж Римом і Београдом та подає, що незабаром Югославія визнає уряд ген. Франко. — Пригадуємо, що Югославія ще досі не визнала СССР.

З нагоди державного націон. свята іменовано 17-ох нових генералів. Команданта югослав. повітряної оборони Мірковича іменовано (першим) генералом летунства.

### ПО НАШИХ МІСТАХ І СЕЛАХ

* Дня 18. листопада ц. р. відбулася в Самборі в залі „Української Бесіди“ повітова анкета в справі будови Народнього Дому.

* Дня 7. м. м. відбулося у Грималові посвячення складниці Союзу Українських Кооператив Теребовлі — Скалата.

* Дня 21. м. м. в підльвівській місцевості Брюховичі відбулося благословення відмальованої церкви.

* Дня 7. листопада, заходом Т-ва ім. митрополита П. Могили в Крем'янці відбулася академія з приводу 900-ліття роковин заложення св. Софійського Собору в Києві.

* Дня 21. листопада, заходом філії Союзу Українок в Коломиї відбулася святочна академія для вшанування 50-ліття літературної діяльности Ольги Кобилянської.

* Дня 30. листопада, молодь усіх шкіл Т-ва „Рідна Школа“ у Львові, вшанувала 100-ліття появи „Русалки Дністрової“ концертом в залі театру Розмаїтості... Різнородностей.

* П'ять нових костелів, що „стануть підвалинами віри та остоєю польськости на цьому терені“, має повстати небавом в Станиславівщині, а саме: в Крехівцях, Тисьменичанах, Угринові Долішнім, у Сухій Ліщині й у Хриплині.

# Активність націоналістичного підпілля

### ВІСІМНАДЦЯТЬ РОЗСТРІЛЯНИХ У КИЄВІ

**Світова преса повідомляє:**

**В Києві відбувся процес проти 18 українців, яких засудила військова колегія найвищого суду „С. С. С. Р.“ на розстріл обвинувачуючи всіх в приналежності до української націоналістичної організації.**

**Присуд виконали на подвірї київської в'язниці. Підсудних розстрілювало ГПУ у двійку.**

**Між розстріляними знаходиться прімадонна київської державної опери Петрусенко й заслужений артист, співак Донець.**

**Акт обвинувачення закидав підсудним, що вони належали до української націоналістичної, революційної організації „Самостійна Україна“ та підготовляли звільнення України з-під московського ярма.**

**Процес викликав у всіх містах СУЗ велике враження, тим більше, що в ряді українських міст ідуть масові процеси проти українських націоналістів. В багатьох місцевостях перевело ГПУ у зв'язку з скріпленою акцією українського націоналістичного підпілля масові арештування. В деяких місцевостях появилися протимосковські, протибольшевицькі летючки українських націоналістів.**

### НАЦІОНАЛІСТИЧНЕ ПІДПІЛЛЯ ДІЄ!

Советська преса переповнена останніми часами вістками, які вказують на те, що на СУЗ зріс противиборчий терор українського націоналістичного підпілля. Досі невислідженні справці масово нападають по селах і по містах на большевицьких агітаторів та на членів „виборчих“ комісій, розбивають передвиборчі віча і наради. Тільки в деяких випадках вдалося ГПУ зловити справників і поставити, для постраху, перед суд.

**В Томашпольці**, в районі цього самого імени, **на Вінниччині** „куркульський недобиток“ **Антін Беля** на засіданні передвиборчої наради, „зчинив галас, почав ображати слухачів і лаятися, наслідком чого збори було зірвано“. Він заборонив своїй жінці ходити на виборчі сходини. — Белю арештували і поставили перед обласний суд та засудили на 7 років заслання в табори праці з позбавленням прав на 3 роки. („Вісті“ — 22. 11.).

Подібний випадок трапився теж **в Полтаві.** Одного дня ввечері невідомі люди напали на голову дільничної виборчої комісії ч. 14. Олійникову й на члена цієї комісії Мохура. Під ударами невідомих Мохур впав непритомний на землю. Узв'язку з тим нападом ГПУ перевело в Полтаві масові арешти. Одному з арештованих, **Ульяченкові**, закидають, що він організував цей напад і що він вже від кількох днів слідив за обома нападеними. „Вісті“ з 23. 11. пишуть, що цей напад зорганізували „класоворожі елементи“.

Знову ж **в Ніжині** відбувся суд над українським селянином („Вісті“ називають його „куркульським недобитком“) — **Василем Котюхом,** якому закидував акт обвинувачення, що він разом з другими, досі невикритими справниками розбивав передвиборчі наради і віча, та наніс „ножові поранення пропагандистові Ковалеві“. Котюха — як подають „Вісті“ з 24. 11. засудили на 5 років заслання в табори примусової праці з позбавленням прав на 3 роки. — Крім цього перевело ГПУ в місті масові арешти в пошукуванні за дальшими справниками.

**В Кам'янець -Подільському районі,** на Поділлі, розбили українські селяни передвиборче віче, підпалили будинок виборчої комісії і вбили комуністичного агітатора.

Цих кілька вісток за один тиждень дають доволі виразний образ про боротьбу, яку веде українство на СУЗ з московським окупантом якраз перед самими „виборами“, щоб задокументувати перед світом свою ворожу поставу проти московських окупантів.

### ВЕЛИКИЙ ПРОЦЕС В КИЄВІ

27. листопада ц. р. розпочався перед спеціяльною колегією найвищого суду УССР великий монстрпроцес проти керівників т. зв. української контори „Заготзерна“, т. є державної інституції, що має переводити збирання збіжевих запасів.

На лаві обвинувачених засіли: начальник „української“ централі „Заготзерна“ — Розенберг, його заступники — Ізраїлевич і Ткачов, керівники київської обласної контори — Полторацький і Мусатов і керівники районових контор Кудінов — в Білій Церкві, та Чудновський — в Умані.

Акт обвинувачення закидає підсудним, що вони „створили в системі „Заготзерна“ контрреволюційну групу правих““. „Ця група — говориться далі в акті обвинувачення — ставила собі завданням шляхом шкідництва привести до знищення хлібні запаси і викликати харчові утруднення в робітничих центрах України. За кінцеву мету ця контрреволюційна група ставила собі повалення радянської влади...“.

Акт обвинувачення виготовив генеральний прокуратор УССР — Л. І. Ячений, іменований на місце недавно заарештованого жидка Железногорського. Підчас процесу обвинувачує помічник прокуратора УССР — Емінік. Процес проводить голова найвищого суду „УССР“ — Ф. В. Шумяцький, теж недавно іменований на цей пост.

До розправи покликали понад 40 „свідків“, які мають піддержати тези акту обвинувачення. (За звідомленнями РАТАУ — „Радіотелеграфне агенство України“).

### ЗАКІНЧЕННЯ КОМСОМОЛЬСЬКОГО КОНГРЕСУ

Дня 23. 11. закінчився т. зв. X. конгрес комсомолу УССР (ЛКСМУ), на якому вибрали новий центральний комітет, бюро ЦК і секретарів.

До ЦК вибрали 77 членів — між ними Косіора — і 27 кандидатів.

Секретарями ЦК ЛКСМУ вибрали: С. І. Усенка (дотеперішнього 1. секретаря, третього з ряду іменовано цего року), В. В. Огненного і М. Я. Кудінову.

### НЕ ДАЮТЬ ЗБІЖЖЯ

Московська централя „Заготзерна“ подає, що більшість колгоспів на Україні рішили недоставляти Москві надвишок збіжжя. До Москви наспіли письменні рішення 23.000 колгоспів з цілого СССР, з того найбільше із СУЗ, в яких заявляють селяни, що вони не „продаватимуть“ державі збіжевих надвишок.

Ці рішення селян оцінюють як вислів зросту т. зв. передвоєнних настроїв серед населення СССР.

### З ПРОЦЕСЕУ ПРОТИ КЕРІВНИКІВ „ЗАГОТЗЕРНА“

Розпочатий 27. XI. процес проти керівників „Заготзерна“ УССР, яким закидував прокуратор свідоме нищення зернових запасів і викликування харчевих заворушень робітництва, різнився від масових процесів того роду, що відбуваються від довшого часу в Совєтах. Всі підсудні, з вийнятком одного, який „всипав“ інших в надії на меншу кару, відмовили в слідстві й на процесі зізнань, що мали би їх обтяжувати.

Між підсудним Полторацьким а прокуратором вив'язується такий діягог:

Полт.: Моє справжнє призвище — Півторакопка.

Прок.: — Ви були членом контрреволюційної націоналістичної організації „Просвіта“?

Полт.: — Був!

Прок.: — Скажіть точніше, яку роль ви там відогравали?

Полтор.: — Я кермував контрреволюційною націоналістичною організацією „Просвіта“ на Катеринославщині.

Дальший допит — пишуть „Вісті“ — 1. XII. — виявляє, що підсудний змінив справжнє призвище Півторакопка на Полторацький для того, щоб краще замаскувати своє перебування в гайдамаків, активну боротьбу із зброєю в руках проти радянської влади. — Процес триває.

## Хто може підписати шкільні декларації?

Узв'язку з шкільним плебісцитом, що припадає для українських батьків до кінця грудня (на основі закону з 31. липня 1924 В. з. ч. 79. поз. 766) подаємо додатково такі вказівки, що відносяться до підписів на шкільних деклараціях:

1. На основі § 8. виконного розпорядку Мін. В. і О. з 7. І. 1925, В. з. ч. 3. поз. 33, підписувати декларацію може засадничо БАТЬКО дитини. МАТИ може тільки тоді підписувати, якщо батько не живе, або якщо він з якихнебудь причин не сповняє батьківської влади. Якщо ОБОЄ родичі не живуть, чи не виконують батьківської опіки, тоді й тільки тоді має право підписати декларацію ОПІКУН дитини, що призначений за опікуна судовою владою.

2. Не може під ніякою умовою підписувати жінка за чоловіка, ані дитина за батька, чи маму.

3. Ніхто не може підписувати за грамотного батька, опікуна, чи за грамотну маму.

4. За неграмотного вважати тільки того, хто не вміє підписатися НІЯКИМ письмом признаним у Польщі. Хто вмів би тільки польську азбуку, нехай власноручно підпише по польськи.

5. Хто підписує неграмотного, нехай підпише й себе з дописком: „підписав на виразну вимогу“.

6. Хто хвилево не міг би підписати (був обложно хорий, спаралїжований і т. п.), то нехай його ніхто не підписує, хочби він навіть когось уповноважнював. Краще зрезиґнувати з його декларації.

7. Не вживати ані навіть тіні натиску для добуття підпису на декларації; або хтось підписує добровільно, або його полишити.

8. При потвердженні підпису на декларації, мусить конечно бути приявний той, хто підписує декларацію.

**Звертаємо увагу, що плебісцитові декларації можна набути тільки у КНИГАРНІ РІДНОЇ ШКОЛИ, ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 20, по ціні 2 гр. за штуку.**

**Приватні особи чи Комітети можуть замовляти тільки за попереднім надісланням належної декларації — суми або за післяплатою.**

**ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ.**

# У крутіжі світових подій

## ФРАНЦУЗЬКА СУМАТОХА І ВІДІГРІВАНА ПЕЧЕНЯ

У Франції зле! Її внутрішнє положення щобільш то загострюється, а це в свою чергу спричинює повільне, але постійне обезвартнювання Франції як партнера у міжнародньому політичному укладі сил.

Коли б вірити запевнюванням усіх соціялістичних знахорів, що тільки „соціялізм“ і „демократія“ несе із собою щастя і суспільну справедливість, тоді у Франції, як „демократичній“ країні, повинно бути добре. Тимчасом у Франції є зле і з кожним днем стає гірше.

Франція зубожіла. Її недолуге „людово-фронтівське“ правительство, опановане масоно-большевиками, внесло своїми нерозважними і нібито „поступовими“ суспільними реформами стільки замішання в національне життя країни, що мусіло до решти підірвати до неї довіря усіх. Передусім великих власників капіталу, які почали вивозити свої гроші за границю. Франція зубожіла і тепер цей недавній „банкир світа“ сам мусить позичати грошей (напр. у Швайцарії і т. п.).

Соціяльні реформи Блюма і його заступників та наступників показалися нежиттєвими і протижиттєвими. У висліді: безустанні окупаційні штрайки робітників, урядовців, шоферів, зріст дороженечі, заворушення і загальне невдоволення.

Це невдоволення намагаються скваплено та зусильно використати для себе московсько-інтернаціональні большевики і вони роблять усе, щоб хаос у державі збільшити, Францію доредшти збольшевізувати і зробити безвольним знаряддям у руках червоної Москви. Нещодавно комуністи хотіли зробити державний переворот, захопити владу в свої руки й проголосити Францію совєтською. Одначе внаслідок спротиву не-збольшевізованої ще армії, це їм не вдалося.

Щоб відвернути увагу широкого загалу від комуністичної загрози, людово-фронтівський уряд роздув до небувалих розмірів справу „Білих Каптурів“. З великої хмари малий дощ — й у висліді є всього на всього 26-ох людей арештованих. Багатьох же французьких патріотів уважає цілу ту справу за „людово-фронтівську“ провокацію. Застрашуючи „демократичне“ громадянство „фашистівською“ примарою, хоче французька комуно-масонерія відвернути увагу цього ж громадянства від своєї злочинно-розкладової роботи.

Та проте, не зважаючи на всю хвалькувато-оптимістичну забріханість теперішнього французького правління, усім стає ясно, що не тільки у-нутрі, але й на зовні Франція слабне. Ніхто вже сьогодні не вірить у справжню вартість московського союзника — „велетня на глиняних ногах“.

І якраз із тієї зневіри в силу червоної Москви зродилася остання подорож міністра закорд. справ Дельбо до Варшави, Будапешту, Праги й Білгороду.

Франція намагається підогріти свою стару антантську печеню. Але тимчасом навіть її дотеперішні вірні підпані, держави т. зв. Малої Антанти, зневірились у французьку систему „збірної безпеки“ і волють дво-сторонні договори.

І так склалося, що рівночасно із широко реклямованою поїздкою Дельбоса — югославський премієр Стоядінович демонстраційно поїхав до... Риму. А з Риму до Міляно, центру італійського воєнного промислу. Вже є і наслідки тієї поїздки. Югославія визнає еспанський національний уряд ген. Франко!

Як довго Францію правили люди типу Жоржа Клемансо, так довго із нею рахувалися у світі всі. Сьогодні навіть її донедавні васалі стратили віру в неї і волють вести політику на власну руку. Деякі ж із них просто таки звертаються, замісць до Франції, до Німеччини й Італії, як напр. Югославія.

## ПОЛЬСЬКІ ПЛЯНИ І ПРЕТЕНСІЇ

Але є ще й такі, що їм ласкавий усміх Франції імпонує. До таких належить, коли б не польський уряд то у всякому випадку польське громадянство.

І коли, напр., навіть такі румуни, бодай їх відлам, („Народня селянська партія“) демонстраційно бойкотують Дельбоса, то Польща ціла, однодушно тішилася зприводу приїзду до Варшави „достойного французького гостя“.

Гість приїхав і від'їхав. Якіж реальні наслідки його відвідин? — Кажуть: Польща дістане нову позичку на творення „центральної промислової округи“ („Сандомир й околиці); польсько-французький союз, союз „освячений і традиційний“, який був вже навіть дуже розлюзнився внаслідок пронімецької політики мін. Бека, — тепер є наново затіснений і зміцнений (вміжчасі бо німці знову голосно заговорили про... Данціг — „невід'ємну частину Німеччини!“...).

Кажуть врешті, що Польща буде в майбутньому брати участь при можливому новому розподілі заморських колоній. З цього приводу краківський „І.К.Ц.“ пише навіть, що Польща може зголосити свої претенсії до таких африканських колоній, як... Конго...

## СОВЄТСЬКІ ФРАЗИ І ДІЙСНІСТЬ

Не менші претенсії, як краківський „курієрок“ має червона Москва.

Програвши в Еспанії, програвши в Китаю (ніппонці здобули вже столицю Китаю — Нанкін!), загрожений революцією поневолених народів із-нутра, — московський СССР всежтаки ще бундючно геройжиться і хоче вдавати із себе „непобідиму“ потугу.

Бо ось „Юнайтед Пресс“ подає, що маршал Будьонний, командант Московської Військової Округи, у своїй виборчій промові, яку він виголосив як кандидат до Найвищої Ради СССР у Шепетівці, на СУЗ, — польсько - совєтському кордоні, — заявив:

„Ціле людство дивиться на нас, як на одинокий нарід (!), який може охоронити світ перед страшною імперіялістичною різнею і бачить в нас спасителя (так!), що самий є здібний оборонити світ перед кривавою лазнею“.

„Працюючі маси — говорив він далі, — не хочуть жадної війни, хоч капіталісти роблять, що можуть, щоби її викликати“.

„Є конечне, щоб капіталістичним державам заявити, що тепер ми є такі сильні — чванькувато побріхував Будьонний, — що можемо їх побіждати вдень і вночі, влітї і взимі, „в гурті і в детайлі“.

„Це одначе не означає, що ми тепер можемо спочивати на лаврах і висиплятися. Якраз тепер більше, як колинебудь передтим, мусимо бути сторожкі!“

Це останнє речення є й суком усього! Бо направду — „якраз тепер більше, як колинебудь передтим“ — мусять бути большевики „сторожкі“! Їх бо внутрішній розклад, як і невдачі на міжнародньому терені, ослабили їх до тієї міри, що вже навіть Франція волїє висилати свого міністра замісць до Москви, — до Варшави, Букарешту й інших!

І тому, в обличчі суворої дійсности, що несе червоній Москві неминучу загибіль, — і ця остання промова „малороса“ Будьонного є нічим іншим, як добре знаним большевицьким „блефом“ — теревенями.

## ВКАЗУЮТЬ НА СХІД

В „Інституті Всходнім“ у Варшаві відбулося дня 16. XI. ц. р. інавгурація „Оріенталістичного Кола Млодих“. Голова того товариства говорив „будемо змагати до того, щоби 10 мільонів „мейшосці народових“ брали участь у кличі „польскєго зедночення народовеґо“ та „реалізація ідеї прометеушовскіх мусі провадзіць нас до Велькей Польскі.“ Опісля ред. „П.-У. Бюлетину“ Бончковський доказував, що в інтересі Польщі є підтримувати змагання Українців до Самостійної Української Держави за Збручом. бо тоді Польща на Сході замісць С.С.С.Р. — із 160 мільйоновим населенням буде мати слабші держави — менш небезпечні для „моцарствової Польщі“.

**На „Просвіті“ виросла вся наша національна сила. Велике наше зобов'язання супроти „Просвіти“. Сплатім його в ювілейному році Матері-„Просвіти“.**

**Без „Просвіти“ народу не виховаємо. Вступаймо всі в члени Матері-„Просвіти“!**



## З життя студентства в Празі

**Під цю пору існує в Празі декілька студентських товариств, а це Українська Акад. Громада, яка орґанізує все активне студенство з усіх українських земель (член ЦеСУСа), Союз Українських Студентів Закарпаття, членами якого є в першій мірі студенти із Закарпаття, Українсько-литовське студ. т-во, Т-во українських катол. студентів, Український акад. хор. та спорт-секція УАГ. Щодо активности й чисельности — на перші місця висуваються — Українська Акад. Громада та Союз Українських Студ. Закарпаття. І коли цей останній з кожним роком набирає більше сил, що напливають із Закарпаття, то в Укр. Акад. Громаді дається відчути, вже від кількох років, брак свіжого активного студ. елементу; напр. в цьому шк. році не приїхав на студії ані один студент із ЗУЗ. — Та всежтаки, цей „старий“ актив, як і давніше, веде роботу й то не тільки в студ. організаціях, але також і в інших громадських організаціях, з яких головно належить вичислити Укр. Громаду в ЧСР. (з осідком централі й одної філії в Празі, та 17 філіями по цілій ЧСР.) та XIV. к. ст. пластунів — СУПЕ.**

**Дня 20. XI. ц. р . відбулися Звич. Заг. Збори Укр. Акад. Громади. На цих вборах були присутні заступники Укр. Громади в ЧСР., Союзу Укр. Студ. Закарпаття, XIV. куріня старших пластунів, Т-ва „Просвіти“, Т-ва Укр.-кат. студ. та „Сокола“. По однохвилинній мовчанці — на позір — в честь поляглих борців за Волю України й тих, що тепер караються по тюрмах та концентр. таборах. В точках програми реферовано, дискутовано й вирішувано ряд орг. справ. М. ін. належить підчеркнути, що гурток „Арс мілітанс“ при УАГ. влаштував в минулому році два нац. свята у зміненій формі — у формі героїчного театру під кличем „Арс арма про патрія!“, — а це „Свято Державности“ 22. січня (після виданої брошури) та „Свято Імперії“ українського моря. На тому місці звертаємося до всіх студ. організацій із закликом влаштовувати всі національні свята у тій новій формі, яка найкраще відзеркалює нашу героїчну добу.**

**За порадами у тій справі просимо звертатися на адресу УАГ. до гуртка „Арс мілітанс“. — Дальше Збори вирішили співпрацювати лише з тими организаціями, які стоять на ґрунті Української Національної Ідеї; з оплесками прийнято заяву голови Союзу Українського Студ. Закарпаття про їх гаряче бажання інтенсивнішої співпраці із студентством з ін. українських земель; сказано „бути студентом-націоналістом, це не лише честь, але й обов'язок праці студійної над собою та в гром. житті“. Нова управа має подбати, щоб в УАГ. було (як під цю пору) 50 членів не тільки числом, але передовсім працею, — треба зазначити, що на празькому терені активно працює у всіх товариствах кільканадцять студентів (й вони рівночасно роблять найкращі поступи в науці), а решта „благоденствує“ та... критикує, — тому належить покласти кінець. Зокрема вирішено зактивізувати допомогову акцію незаможним студентам. На кінці Зборів, по зреферуванні різних актуальних справ відповідними докладами, винесено резолюції в справі: Діяльности ЦеСУСа, бандитського нападу на В. П. Ред. Б. Кравцева та в справі гідної постави Українського Студентства у Львові при нагоді знаних подій на там. університеті. — В склад Управи УАГ. на рік 1937-38 вибрано: гол. В. Яхно, м-гол. М. Антонович, секр. О. Блестів, скарб. Д. Хоркавий, бібліот. М. Сидор, М. Панкевичівна та Г. Дехівна.**

**Рівночасно Управа УАГ. в Празі звертається цією дорогою до Хв. Редакцій всіх українських часописей й журналів з проханням надсилати для читальні УАГ. по одному примірнику їх видань на адресу:**

Ukr. Akad. Spolek, Praha III, Všehrdová 7. Č S R

**З нашої читальні користають не тільки студенти, але й б. стрільці Укр. Армії — тепер робітники, часто без праці, які (так як й студенти) не є в силі передплачувати собі пресу. Управа УАГ. згори дякує всім тим Хв. Редакціям, які присилати будуть свої видання.**

**Так, можна сказати, що „волі“, які здобуто без видної й великої жертви, менш міцні й певні, аніж ті, що смертю освячені. Навман.**

## Нам пишуть

### ІЗ СОКАЛЬЩИНИ

#### СВЯТО БАЗАРУ В КОПИТОВІ.

В неділю дня 28. листопада ц. р. заходом членів чит. „Просвіти“ в Копитові відбулось величаве свято в честь тих, що пропам'ятного 22. листопада зложили свої буйні голови під Базарем. Свято розпочалось в год. 7-ій вечером в залі чит. „Просвіта“. На сцені видніла висипана могила, вся в зелені. На ній березовий хрест прибраний лентами й квітами з написом на чорній таблиці: „Честь 359 Борцям, що полягли під Базарем“. На сцену входить мужеський хор під орудою Ярослава Масиника та стає на позір. Слідує реферат Костюка Миколи про геройський чин Базарців і мужеський хор відспівав: „Слава Героям“. Дальше на переміну чергуються деклямації і хорові продукції мужеського хору. Шевчук Володимир віддеклямував: „Гарту духа“, після чого хор відспівав: „Бурлака“. Гарно виголосив деклямацію: „Клянемось Вам герої“. О. Крисько, а хор відспівав: „Замело Тебе снігами Україно“. Голова читальні відчитав статтю про Базар, яку присутні з великою увагою вислухали. Відспіванням національного гимну закінчено це свято. Збірка переведена між учасниками свята дала 3.50 зл., які відіслано для українських інвалідів.

### ІЗ ЛЬВІВЩИНИ

#### АКАДЕМІЯ В ЧЕСТЬ М. ЛИСЕНКА

Дня 21. XI. урядив хор при чит. „Просвіти“ в Сороках Львівських Академію в честь Батька української пісні Миколи Лисенка. Свято отворив голова чит. „Просвіта“ о. Троян Роман, який вказав на значення української пісні, як також на заслуги Миколи Лисенка. Потім слідували продукції мішаного хору під диріґентурою студента прав Крушельницького Богдана. Хор відспівав низку творів Миколи Лисенка й інших наших композиторів, вив'язуючися добре із свого завдання. Кожний з присутніх був одушевлений грою на бандурі п. Юрія Сінґалевича, який не жалував труду, щоб звеличати це свято.

Крушельницький Богдан відспівав при акомпаніяменті ґітари „Ой на горі огонь горить“, й відіграв на скрипці „Думку“ і варіяції на тему коломийки Воронського. Свято закінчено відспіванням національного гимну.

ПРИСУТНІЙ.

### З ПЕРЕМИЩИНИ.

#### П'ЯТЬДЕСЯТЬЛІТТЯ ГІМНАЗІЇ

В біжучому році припадає 50-літня річниця оснування державної гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі. Добре сталося, що серед бувших вихованків гімназії зродилася думка гідного відсвяткування ювілею тієї так важної національної твердини на наших західніх окраїнах. Дня 8. VII. ц. р. Ініціятивний Комітет скликав сходини бувших абсольвентів, щоб обговорити програму та інші питання зв'язані з ювілеєм. Ухвалено як найбільш урочисто відсвяткувати ювілей через підготовання відповідної програми, видання відповідної публікації, ухвалення стипендії імени першого директора заведення бл. пам. Г. Цеглинського. Було б все в порядку, як би не прикре потягнення Комітету, що на нараду запросив бувших абсольвентів жидівської національности, з яких один увійшов до Виконавчого Комітету.

Справді нераз доводиться дивуватись, як легко переходять у нас над фактами, що здавалось би до кожнього повинні промовляти.

Вертаючися до тієї прикрої справи, треба б побажати, щоб Комітет розв'язав це в спосіб, що краще відповідав би традиціям перемиської гімназії.

МОР.

### ІЗ ТУРЧАНЩИНИ

#### ГАРНИЙ ПРИКЛАД

В селі Галівка, повіту Турка, відбулося дня 16. листопада весілля Василя Кулиняка в Юрка Кіхтана і Михайла Кулиняка. Весільні гості зложили на добродійні цілі 6.75 зл.

Приготовляймося до великого Свята-Ювилею „Просвіти“. Складаймо датки на розбудову та скріплення важних і відповідальних перед історією завдань „Просвіти“.

Українська молоде! Допильнуй збірки ювілейного „Дару Просвіті“!

# Господарське обличчя Волині

Нещодавно відбуті „Волинські Торги“ у Рівнім причинилися до оживленої дискусії у польській пресі на теми господарських можливостей Волині. Польська преса всіх відтінків, а головно фахово-господарська преса розписувалася про потреби господарського сцементування Волині з польськими землями. Багато місця займали статистичні дані про нові торговельні „пляцуфкі“ й цифри продажі польських фабрикатів на Волинському ринку. Як фахова так і політична преса розглядала ці моменти під кутом духово-політичного спаювання Волинських земель з польським материком.

При цій нагоді яскраво виявилися тенденції колоніяльного визиску Волині польським промислом і торгівлею. Місцевих інвестицій на більшу скалю польський промисл майже не проводить. Унікатом у цім напрямі є Спілка Акційна для експорту беконів в Гнєзні, що збудувала в Дубні модерно уряджену фабрику м'ясних перетворів. Не згадувати про інвестиції в волинських камінеломах, бо вони є вислідом не добровільного пляну, але конечности.

Причини такого стану слушно вбачувала польська преса в змаганні промислу зміцнити в першій мірі господарсько польські землі, а спеціяльно в непевності сучасних політичних відносин.

Волинь, будучи країною типово рільничою, не має зорганізованого промислу перерібки рільних плодів, у висліді чого рільні лишки в переважаючій скількості вивозиться в сирівцевому стані. Досі є назагал 1300 млинів, в тім млинів торговельних маленький відсоток. До остраху чужих капіталів долучується повна незорганізованість місцевих капіталів, недорозвинена комунікаційна сітка, яка ще до цього з часта йде в розріз з розвоєвими тенденціями господарства (велика скількість міст лежить кільканадцять кілометрів од залізної дороги, брак відповідної скількости більших і менших міст.

Продукція рільних плодів постійно змагається: продукція чотирьох головних збіж в рр. 1928—1930 виносила середньо 9422 тисячі сотнарів, в рр. 1934—1936 виностає на 18,5% тобто до 11,175 тисячі сотнарів. Коли порівняти ці цифри з цифрами останнього перед війною 1913 р. — то зріст виносить 81%. Це тимбільше гідне уваги, що Волинь була сильно знищена війною. Ще до сьогодні в північних і північно-східніх частинах Волині цілі села проживають у землянках: Стобіхва, Смолярі, навіть частинно містечка Ковурськ, Мельниця — взагалі місцевості, що лежали на славнозвісній боєвій „лінії Стоходу“. Багато населення щойно в 1922—1924. рр. вернулося домів. Характеристична для північно-східніх закутин Волині неустабілізованість посилює віру в тимчасовість теперішнього стану, розбуджує своєрідні „передвоєнні“ настрої, що узмістовлюється у фразі: „Що його буду будувати. Й так іде війна й оп'ять усе знищить“. Це поважно впливає на оформлювання господарського життя широких верств населення. Рілля виживляє поверх 80% населення, а промисл з гірництвом 8,5%, торговля 4,4%. Якісно рільна культура постепенно йде в гору. Та з огляду на віддаль від головних збіжжевих ринків і фатальну комунікаційну сполуку, калькуляція волинського збіжжевого продуцента є на ок. 2 зл. нища від калькуляції подільського.

Продукуючи великі скількості хмелю, немає Волинь зорганізованого броваряного промислу; зате хмель волинський широко відомий на головних ринках світу.

Можливості для культури садів величезні, та проте в дуже маленькому відсотку використані.

Славні волинські ліси винищує грябункова господарка, за винятком деяких обширних стреф, що задержані в зв'язку з мілітарно-стратеґічними плянами.

З огляду на більшаючий брак пасовиськ (заборона випасу в лісах, комасація, роздрібнювання господарських наділів) меншатиме в будуччині стан худоби, хоч ще досі Волинь є одним з найповажніших доставців на м'ясний ринок.

Від 1936. р. розвивається масово продукція шлямованого каоліту, що знаходить своє пристосування в різних ділянках промислу: гумовому, порцеляново-фаянсовому, паперовому. Осередком цього промислу є Дерманка на Костопільщині.

В тій же костопільщині знаходяться величезні камінеломи, що достарчають брукову кістку для цілої Польщі. Сьогодні є там зайнятихса 3000 робітників.

Торговля на Волині, не упнята в ніякі організовані форми, є в примітивному, первісно-колоніяльному стані. Брак справжнього купецького елементу спричинює те, що вона наставлена не на слушний зиск, але на визиск. Звідсі недовіря до купця, яким донедавна зправила був жид. Волинські склепи по менших містах характеристичні тим, що в одному й тому самому льокалі можна обголитися, купити хліб, залізо й кусень матерії. Ціни вповні залежні від зовнішного вигляду покупця. Автор в одній місцевості заплатив злотого за хлібець, за який місцеві платили двадцять грошів. Від кількох років прокинувся серед українського населення Волині стихійний гін до купецтва. Число українських купців пішло в сотки. Покищо українські крамниці повстають здебільша по селах і малих місточках, хоч поволі торують собі шлях і в більші міста. Спроби українського купецького центру у Львові, Союзу Укр. Купців, схопити в організаційні рямці спонтанно наростаюче українське купецтво, влада зліквідувала адміністраційними заборонами.

В обличчі безоглядної конечности розбудови господарських ресурсів Волині, треба невідклично перестерігати два принципи: **тільки власними засобами дасться тривало й на довший дістанс піднести господарство країни.** Деякі полоси Волині (Дубенщина, Луччина, Костопільщина, частинно Крем'янеччина) представляють дуже поважні можливості для зорганізування більших промислових капіталів. Досі волинський ринок капіталово обмаль здренований.

По друге: **Волинь мусить** не тільки духово, але й організаційно й **господарсько-продукційно творити єдність з іншими землями.** Тому, хоч не формально, та проте фактично мусить бути вона підпорядкована спільній господарській централі і влучена в один господарський плян й розробляти свої господарські, багацтва згідно з вимогами господарського життя цілого українського населення.

Органічна одноцілість і міцна спаяність господарського життя на ЗУЗ є запорукою його трівкого, правильного й посиленого розвою.

**Яг.**

# Українці!

**За Благословенням і під Високим Протекторатом Їх Ексцеленції Високопреосвященого Митрополита Кир Андрея і Їх Ексцеленції Преосвященого Перемиського Єпископа Кир Йосафата і Їх Ексцеленції Преосвященого Станиславівського Єпископа Кир Григорія — Виділ Товариства Українських Робітників „Сила“ у Львові, в оперті о ціле організоване українське громадянство, приступає до здійснення акції допомоги українським безробітним.**

**Допомога нашим бідним, потребуючим братам в нації — це справа не одиниць і навіть не гуртів чи поодиноких Товариств, але справа цілого українського народу, всіх нас українців разом і кожного зокрема.**

**Українці!**

**Ми всі мусимо однозгідно і дружно виконати наш перший і найважніший, святий перед Богом і перед Рідною Нацією обов'язок — помогти нашим бідним братам із усіх наших сил та спроможностей!**

**Не може і не сміє бути хоч би одного поміж нами, що йому чужою і байдужною була би доля його голодного і холодного брата!**

**Всі ми — бідні й багаті — з'єднаймося у гарячій братній любові, і як добрий брат - братові поможемо один одному перемогти голод і холод, недостаток, злидні і нужду, що таким великим гнітучим тягарем спадають на плечі багатьох синів і дочок нашого народу в цей тяжкий для його час.**

**Спільним, всенаціональним зусиллям допоможемо нашим потребуючим братам! Складемо всі й наш даток на Фонд Допомоги Українським Безробітним, по нашим найкращим намірам, поривам і силам! І складаючи всі нашу лепту, хоч і малу — дамо багато, найбільше, бо з недостатку нашого і хоч би й останнім поділимося з тими, які нашої допомоги конечно потребують.**

**Ця наша допомога мусить бути не одноразова і не відокремлена, але постійна і повсякчасна, всюди і завжди, де тільки є хоч один потребуючий наш брат, а при цьому вона може і повинна бути у всякому можливому виді: в грошах, харчах, одягах і т. п.**

**Тож кличемо гаряче: Всі на фронт допомоги українським безробітним!**

**І твердо віримо, що ціле українське громадянство дружно і могуче відгукнеться на цей наш клич.**

**Льва-Город, дня 23. XI. 1937 р.**
**Почесний Комітет, Діловий Комітет і Виділ Товариства „Сила“.**

**Датки просимо слати на адресу: Промбанк, Львів, з дописком на Укр. Безроб. або Т-во „Сила“, Львів, Рутовського ч. 22. III. п.**

—x—

# З українського життя

### Свято в честь Л. Українки

Дня 11. ц. м. Українська Студентська Громада в Варшаві влаштувала свято в честь Л. Українки. У програму свята ввійшли: реферат др. Дм. Донцова, сольові співи, деклямація і продукції мішаного і чоловічого хору.

### Відкриття гімназії на Закарпатті

Дня 28. листопада відбулося святочне відкриття української гімназії оо. Василіян в Ужгороді. По Службі Божій, о. протоігумен Булик виголосив гарну інавгураційну промову. Дальше слідували хорові продукції, деклямації, музичні точки, промова дир. А. Алиськевича, відчитання телеграфічних привітів з краю і з-за кордону. Накінець голова Батьківського Комітету привітав гімназію в імені батьків, висловлюючи радість, що нарешті є українська школа, з якої вийдуть нові борці за краще завтра свого народу.

### „Гомін Краю"

Під такою назвою вийшло в Дрогобичі 1. число нового двотижневого часопису. „Гомін Краю" продовжатиме працю започатковану „Гомоном Басейну". Водночас завдання його буде куди ширше, бо „Гомін" служити має інтересам працюючих українських мас всіх західньо-українських земель.

### Зимові табори К. Л. К.

В днях від 25. грудня до 5. січня 1938. відбудуться такі зимові табори: 1. У Славську: для мужчин (від 17 літ), число учасників 20. 2. У Славську: для жінок, число учасниць 15. Оплата для членів К. Л. К. 22 зол., для нечленів 26 зол. Крім доїзду. 3. В Космачі к. Коломиї: для мужчин (від 17 літ), число учасників 15. Оплата для членів К. Л. К. 23 зол., для нечленів 27 зол. Програма табору обіймає: теоретичний і практичний курс їзди на лещатах для початкових і заавансованих, курс лещатарських суддів і т. д. Зголошення до таборів разом з першою ратою в квоті 5 зол. слати до 20. ц. м. на адресу: інж. О. Клюфас, Львів, вул. Потоцького 58 а („Дендра").

### „Українська небезпека"

Під таким заголовком відбувся у Варшаві відчит полк. Томашевського. Прелегент між іншим зазначив, що Україна може собі бути тільки за Збручем, що польський народ має для ворога (українців) тільки п'ястук. Для „розв'язки" української проблеми прелегент висунув проект ліквідації тернопільського і станиславівського воєвідства. А колонізацію „кресів" радив переводити спокійно без галасу й в рукавичках, щоб не дразнити українців.

### З в'язниці

З в'язниці у Станиславові вийшов дня 7. ц. м. Петро Рогатинський, що перебував через кілька місяців у слідстві.

### Під замітом приналежности до ОУН

Дня 9. ц. м. перед львівським судом присяглих станули В. Гоцій, В. Зелень і Д. Марко (усі з Равщини). Їх обвинувачують в приналежності до О. У. Н. Усім присуджено по три роки в'язниці.

### Новий політ. процес

Дня 17. грудня ц. р. перед окружним судом в Рівному відбудеться розправа проти 56-ох молодих українців, яким закидують приналежність до О. У. Н. та терористичні акти. Розправа розписана до 23. ц. м. Боронитимуть львівські українські адвокати.

### Наступають...

В золочівському повіті побудовано протягом цього року 14 „людових домів": в Белзці, Ляцьким, Підгірцях, Розважі, Черемошні, Жуличах, Ремезівцях, Бездрудах, Фільварках, Плугові, Гуті Верхобуській, Брикові, Фірлеївці і Стінці. Будують „людові доми" у Віцині і Соболівці.

### До в'язниці в Дрогобичі

На припоручення прокуратури в Бережанах поліція арештувала й відставила до в'язниці в Дрогобичі о. Дениса Теліщука, пароха з Потока (Рогатинщина), щоб відсидів 10 місяців.

### Трагічна смерть учителя

Дня 17. листопада ввечорі в селі Бочаниця, громада Сіянці (Рівенщина), до учителя українця Гринчука прийшла поліція в якійсь справі. По короткій розмові учитель лишив поліцію, а сам вийшов до кооперативи. В кооперативі зажадав паперу й написав завіщання, а на кінці слова: „Я не винен, не хочу гнити в тюрмі". Потім протяв собі на лівій руці жили, та стрілив собі в груди й голову. Трагічна смерть учителя та таємничі її причини викликали в околиці величезне враження. Пок. Гринчук учителював 20 літ та був загально люблений за щиру й чесну працю.

### Румуни заборонили

Тому, що з причини заборони Українська Національна Партія на Буковині не могла скликати конгресу, щоб вибрати новий провід партії — президент партії др. В. Залозецький іменував нову дирекцію, до якої ввійшли др. М. Івашко, Іларіон Кадлубицький, Вол. Моровик, ред. Юрій Сербинюк і ін. Нова управа рішила взяти принціпіяльно участь у виборах.

### Не можна входити до церкви

В Кракові в кожну неділю і свято тої грек.-кат. обряду стоїть перед брамою церкви військовий жандарм та не пускає вояків греко-католиків на Богослуження. Нерідко трапляється і таке, що розлучує жонатого підстаршину з його жінкою та дітьми.

### Греко-католицький парох у Франції

Греко-католицьким парохом у Франції з осідком в Парижі назначено колишнього ректора Малої Семинарії у Львові о. Перрідона. В той спосіб повстала у Франції перша наша парохія. Українська колонія приняла з великою радістю цей факт.

### Вистава української книжки й преси в Золочеві

Заходами Філії Т-ва „Просвіта" в Золочеві, відкрито дня 5. грудня ц. р. в залі Т-ва ім. Шашкевича, виставу української книжки й преси. Виставу відкрив др. Теодор Ванько короткою промовою. Опісля перетяв ленту до залі вистави і вона вщерть виповнилась українським громадянством. З черги о. Микола Стецишин відправив молебен та посвятив станки, що на них уложені видання рівних українських видавництв. Опісля зібрані вислухали реферату про вагу та значення українського друкованого слова. Вистава тривала до 12. грудня. Решту днів призначено для сіл з повіту.

### Перепони в Праці Товариства „Відродження".

Ще в літі 1936 р. основали свідомі Лемки, громадяни села Складистого пов. Новий Санч, Кружок „Відродження" і внесли подання до Староства дня 20. VIII. 1936. Староство заборонило оснувати Кружок у Складистому, мовляв, він загрожуватиме публичному спокоєві й ладові, а зокрема тому, що загал мешканців Складистого буцімто противиться оснуванню Кружка. Проти такої дивної заборони внесено рекурс до воєвідства в Кракові через староство в Новому Санчі — ще в жовтні 1936 р. **І до нині, вже другий рік почався, відповіді нема ніякої!**

На інтервенцію Філії „Відродження" в Кракові, до яких звернувся основник Кружка, п. Іван Ковей зо Складистого, воєвідство відповіло, що **рекурс до воєвідства ще не вплинув із староства.** Значить, рекурс лежить не поладнаний **вже другий рік у старостві в Новому Санчі!**

### Вийшли з в'язниці

На днях вийшли з бережанської в'язниці три останні арештовані у зв'язку з нападом на пошту у Фірлеєві, а це: Максимишин, Прибило Богдан й Івахів Василь. Слідство проти них, як і проти тих, що вийшли недавно із З. Коссаком, припинено, бо виявилося, що напад учинили звичайні злодії.

### Нова крамниця

З днем 25. листопада ц. р. Краєве Пасічницьке Об'єднання „Рій" відкрило нову свою крамницю при вул. Городецькій 14. В крамниці можна дістати різні роди меду як: високогірські-кураційні, гірські-десерові, липові, подільські, волинські, дальше: овочі, грибі, соки, медові тіста і т. д.

### Діло, що його треба наслідувати

В с. Сопові (Коломийщина) зав'язався, в першу чергу завдяки о. Грабовецькому Комітет зимової допомоги місцевим незаможним і шкільній дітворі. Кожна хата взяла на себе обов'язок складати на ту ціль по 1 кг. збіжжя від одного морга. Слідом Сопова повинні піти всі наші села.

### Село відгукується

На заклик Т-ва українських робітників „Сила" у Львові — складати датки на українських безробітних у всіх видах (грошах, натураліях, одягу і т. п.) підльвівське село Ременів перше доставило власними підводами до Львова: 13 м. бараболь, 15 клг. муки, 15 клг. фасолі, 5 клг. цибулі, 5 клг. моркви, 2 клг. гр. круп і 205 гол. капусти. Крім цього самоосвітній гурток з Ременова зложив на допомогу безробітним 5.70 зл. готівкою. Цей гарний приклад Ременова повинен заохотити інші села піти його слідами.



## НАМ ПИШУТЬ

### СВЯТО В ЧЕСТЬ 359-ОХ

Цього року вперше відсвятковано в Бортковi — свято в честь поляглих під Базаром. В гарно прибраній залі читальні зійшлася вся молодь села. Із старшого громадянства не було майже нікого, за винятком кількох виділових читальні.

На програму свята зложилися реферати, деклямації та кілька пісень. Свято започаткував голова читальні П. Бекар, що у своїм вступнім слові пояснив ціль та значення такого свята як свято Базару та візвав всіх присутніх вшанувати пам'ять Поляглих під Базаром однохвилинною мовчанкою. Зчерги хор відспівав „З піснею на устах", потім С. Шульган відчитав реферат, насвітлюючи події в тодішніх часах, та причину того, що горстка вояцтва порвалась до Базарського чину. По рефераті хор відспівав „Коли Ви вмірали"; зчерги Ю. Старосольський виголосив деклямацію „Базар" та після пісні „Засумуй, трембіто" І. Бекар виголосив реферат, з'ясовуючи цілий перебіг Базарської драми. Після цього реферату та деклямації Ф. Хамули „Віримо" (Олега Юрака) і ще кількох пісень хору свято закінчено національним гимном.

В Бортковi, щойно вдруге зряду подібне свято святковано, бо до цього часу взагалі національних свят (крім 1. листопада) не святковано. Присутні на святі гості зложили як добровільні датки 2.30 гр. на добродійні цілі.

Шт. Ст.

### З ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

### РАДИКАЛИ НЕДОПУСКАЮТЬ ДО ВІДСВЯТКУВАННЯ РІЧНИЦІ БАЗАРУ

Щоб гідно вшанувати пам'ять поляглих під Базарем Героїв, свідома молодь с. Купчинці вже на довго перед цим днем робила в цьому напрямі заходи. Звернулась вона й до голови читальні, підготовила програму святочної академії і внесла до староства прохання за дозвіл. Проте ж ще перед тим, голова „Каменярів" прохав виділ читальні про залю на забаву на цей самий день і голова читальні погодився, бо як пояснював — не доглянув, що в цей день припадає річниця Базару. Тому, що молодь рішуче постановила відсвяткувати базарську річницю, голова читальні погодився таки дати залю. Та тут вийшла суперчка з головою „Каменярів", що не хотів зректися залі. Вкінці погодився під умовою, що звернуть йому кошти вступних заходів коло забави. Тоді один з виділових заплатив йому 5.50 зл. Рано в день річниці всі спішать до церкви на Богослуження й панахиду. Та тут священик не хоче правити панахиди, бо каже запізно його повідомили, та що в нас досить вже таких свят як Крути, Базар. Молодь іде до читальні, та тут довідується, що голова „Каменярів", незважаючи на те, що зрікся забави і забрав гроші — післав на друге село по „музики". І таки дійсно, коло год. 3. приїхали музики. Свідому молодь, що в залі співала стрілецьких пісень, став голова Каменярів випрошувати, кажучи купувати білети.

Оце повторилося вже вдруге, бо й минулого року радикали в той сам спосіб не допустили до святкування Базару.

### РАДИКАЛИ ПРИ ПРАЦІ

Гаї Великі! Село знане на цілий округ звичайно, з бійок і пиятики... одним словом передмістя. Старші -дрімають, а молоді „легким хлібом" живуть. Є вийнятки, але їх мало. Наведені нижче факти говорять ще більше.

Другого дня Зелених Свят активна молодь урядила складкову забаву. Вже на початку забави на заяву виділового, щоб непрошені гості опустили залю, горстка збаламучених людей не уступає. Всежтаки забава йде гарно а „непрошених" гостей руки сверблять. Тому, що забава без алькоголю, покидають її та йдуть по гумор до корчми. На кінець забави, користаючи з неприсутности старших, вадають „непрошені" гості з гумором на залю, між дітей (15—20 літ), починаючи бійку, причім один із найсміливіших типчаків дає кілька стрілів.

Цікаво певно, хто ті смільчаки?

Це місцеві радикали в товаристві жида, а решта це ті, які живуть на легкім хлібі.

Всежтаки праця в культурно-освітніх товариствах йде, як ішла, хоч і як оті „смільчаки" намагаються недопустити навіть до сходин „доросту". Ось серед яких обставин мусить працювати наша молодь.

МІСЦЕВИЙ.

## ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

**П. Дм. — Кр.** Надіслану статтю використаємо. Привіт!

**Автор із Сокальщини.** Допис надрукуємо в 50 ч. Просимо дописувати дальше. Легітимацію вишлемо — тільки пришліть свою знимку. „Голос“ будете одержувати.

**Гр. Кв. — Мирв.** — Надісланий Вами допис використаємо при нагоді.

**Юнаки з Бойків.** — Щиро дякуємо за листа й допис. Щодо Вашого заміту, то друкуємо в цьому числі заклик до святкування ювілею „Просвіти“.

**Очевидець, Збар.** — Допис подамо в 50. ч. Привіт!

**Учасник — Відень.** Щиро дякуємо за допис. Подамо в 50. ч. Просимо дописувати як і досі про життя українців, як теж подавайте короткі вістки з життя Австрії.

**М. О.** — Щиро дякуємо за листа і прихильність. Віршів не друкуємо.

**Місц. — З.** — Допис подамо в черг. числі.

## ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

### IV. ЧОРНА ЛІСТА ШКІДНИКІВ „ГОЛОСУ“,

**які не зважаючи на упімнення не розчислилися за кольпортажу:**

**Федорів Олекса, Стриганці, Дашава 5.64 зл.**
**Черевко Volод., Дрогобич 9.37 зл.**
**Колінко Volод., Дрогобич 6.48 зл.**
**Лупак Михайло, Стебник 9.41 зл.**
**Падяк Андрій, Сихів дол. Соколів 6.22 зл.**
**Тимчій Степан, Грабовець, Стрий 9.15 зл.**
**Гавричинський Евг. Чар., Золочів 5.82 зл.**
**Зомбик Михайло, Голобутів, Стрий 7.32 зл.**
**Собчак Іван, Плесківці, Янківці 7.70 зл.**

### ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

**Вп. д-р Сторожук Іван, Жов.** Заплачено до кінця січня 1938 р.

**Вп. Дубик Михайло, Суг.** Довжні 3 зл.

**Вп. Стецик Ірина, Бор.** Заплачено до 21. жовтня ц. р.

**Вп. Боян Трофим.** Часопис здержуємо. Ваш довг виносить 3.60 зл.

**Хв. Чит. „Просвіти“ Двірці.** П. Ворона вислав гроші на передплату і не зазначив для кого, тому ці гроші вписано йому.

**Вп. Кобринь Осип — Франція.** Гроші одержали. Часопис шлемо. Привіт!

**Вп. Гуцал Ярослав, Дол.** Грошей не одержали. Часопис шлемо.

**Вп. Олевінський Іван, Сап.** Гроші не одержали. Реклямуйте на пошті. Висилаємо на оказове число.

**Вп. Бриць Волод., Ост.** Гроші одержали. Часопис висилаємо постійно. Реклямуйте на пошті.

**Вп. Витвицька Маруся, Кол.** Заплачено до половини грудня ц. р.

**Вп. Ярмолик Олекса.** Заплачено до 10. грудня ц. р.

**Вп. Михайляк М., Львів-Богд.** Заплачено до кінця травня 1938 р.

**Вп. Тиндик Іван,** Заплачено до 10. листопада ц. р.

**Вп. Кусень Осип, Ол.** Належиться ще 60 сот.

**Вп. Сторожук М., Бук.** До кінця року належиться 1 зол.

**Вп. Кузьмин Василь, Ол.** Заплачено до пол. червня 1938 р.

### В АДМІНІСТРАЦІЇ „ГОЛОСУ“ зложили

**На добродійні ціли:**

**Мгр. Грабець В., Рим 5 зл., Збірка на весіллі Семчія Осипа в Гайворонці 3.70 зл., Хв. Чит. „Просвіти“, Дубляни 7.40 зл., Повар Федір, Дубляни 2 зл., Кооп. „Торговельник“, Львів 10 зл.**

**На українських інвалідів:**

**Студенство Бережанщини 7.20 зл., Горбачевський, Хутір-Діброва 2.50 зл., Кооп. „Торговельник“, Львів 10 зл., Збірка на 1. листопада у Вишнці 2.86 зл., Збірка на 1. листопада в Підліскаx 4 зл., Члени Т-ва „Сокіл“ на 1. листопада в Радчі 3.25 зл., Плакида Роман, Данціг 3 зл., Збірка на весіллі Марійки Капелюх і Вол. Семинівського 10.25 зл.**

**На українських безробітних:**

**Горбачевський, Хутір-Діброва 5 зл., Кооп. Студ. Вис. Торг. Шкіл „Торговельник“ 10 зл.**

**На „Рідну Школу“:**

**Горбачевський, Хутір-Діброва 2.50.**

**На Крутянську таблицю:**

**Кооп. Студ. Вис. Торг. Шкіл, Львів 5 зл.**

## ПОДЯКА

**Почуваюся до милого обов'язку зложити щиру подяку Вп. п. Добр. Плакидовій за поміч в час виселення мене з прикордонної смуги.**

**Водночас щиро дякую Хв. Виділові Філії „Просвіти“ в Скалаті і усім Високодостойним Громадянам, за їх щиросердечну прихильність до мене, яку вони виявили словами й ділом.**

**Дня 4. грудня 1937.**

**Качалуба Теодор.**




Видає БОГДАН КРАВЦІВ. — Редагує Колегія. — За редакцію відповідає БОГДАН ЛОТОЦЬКИЙ. — Урядові години Редакції: від 10—13. Адміністрації від 8—15.

Друкарня Наукового Т-ва імени Шевченка у Львові, Чарнецького 26.